

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

En dotters vindlande väg mot förståelse av sjukdom

Möller-Sibeliuss, Anna

Published in:
Vasabladet

Published: 22/11/2022

Document Version
Accepted author manuscript

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Möller-Sibeliuss, A. (2022). En dotters vindlande väg mot förståelse av sjukdom. *Vasabladet*.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023030329472>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Åsa Slotte: Ur mammas mörker. Essäer om sjukdom, diagnoser, omsorg och hur jag blev filosof. Förlaget 2022.

En dotters vindlande väg mot förståelse

I Åsa Slottes essäbok "Ur min mammas mörker" förenas teoretisk kunnighet, bildning och personliga erfarenheter av sjukdom på ett fint och varsamt sätt.

Boken består av fyra essäer om sjukdom, diagnoser och omsorg som spänner över ett brett kultur- och idéhistoriskt fält från antiken till idag. Essäerna handlar också om hennes egna erfarenheter som filosof och dotter till en deprimerad mamma, och hon reflekterar över sambandet mellan yrkesvalet och uppväxten.

Smärtpunkten ligger i tystnaden kring mammans förlossningsdepression och återkommande perioder av nedstämdhet och orkeslöshet. Även om mamman fick terapi och mediciner var det ingen som frågade hur barnen och maken orkade. Det gick inte att tala om situationen eller om depressionen som en sjukdom, den bara fanns där för de andra som något att leva med så gott det gick. Först långt i efterhand får dottern försöka hitta ord för de svårigheter som den skenbara normaliteten dolde och de konsekvenser den haft för henne själv.

Det är mot den bakgrunden som Slotte ser värdet i en diagnosticering som bekräftar att en sjukdom faktiskt finns. En diagnos ger synlighet, språk och rätt till samhällets hjälp. Hon säger det här på ett mildt och avvägt sätt, väl medveten om den kritik mot psykiatrisk överdiagnostisering och medikalisering av normala känslor och existentiella erfarenheter som också förts fram.

Det som Slotte särskilt betonar är etikens betydelse i den medicinska vården, patienters egna livsberättelser som ett komplement till biokemiska och sociokulturella förklaringar och den helhet av relationer som den sjuka ingår i tillsammans med sina anhöriga.

I en av essäerna tar hon upp anorexi, vilket också var ämnet för hennes doktorsavhandling. Det som hon upptäckte när hon intervjuade kvinnor som fått diagnosen var hur olika deras uppfattningar om vad som hade satt igång sjukdomen var. Slottes poäng är att övergripande kulturellt betingade förklaringar (som att anorexi är en reaktion på ett allmänt spritt smalhetsideal och utseendefixering) är otillräckliga och inte alltid ens särskilt relevanta. Att lyssna till individens egen historia är därför oerhört viktigt för att få en riktig bild av sjukdomens betydelse i det enskilda fallet.

Det är lätt att sympatisera med Slottes etiska hållning och fenomenologiska förståelse av den sjuka som en unik psykofysisk helhet i ett nätverk av relationer. Det är någonting humant också i hennes tillitsfulla inställning till vårdssystemet och de medicinska metoderna, i hennes tro på att man vill den sjuka väl och att brister i omsorgen beror på politiska och ekonomiska faktorer.

Men, kan man ändå invända, är vårdapparaten alltid värd det förtroendet och kan den fungera så etiskt som en människa skulle önska? Vilka idéer är det som styr politik, så kallade ekonomiska realiteter, läkemedelsindustrin och vårdorganisationen? Kan vi överlåta ansvaret för våra existentiella blesyrer och meningsbärande sjukdomar åt samhället och lita på att dess lösningar är bra för oss?

Och, tänker jag, skulle Slottes uppväxt ha varit lättare eller bättre om samhället trätt in och hjälpt familjen och inte bara mamman? Hur kan man veta det? En sak är åtminstone säker: de förluster i

mor-dotterrelationen som mammans sjukdom medfört kvarstår, men möjligheten att ge mening åt smärtan och förstå situationen har hon tagit vara på. Hennes bok är ett vackert vittnesbörd om det och om hur tröst och försoning kan se ut när de får vindla fram på egna vägar i dialog med kulturen, konsten och vetenskapen.

Anna Möller-Sibeli